

Beslut

efter kvalitetsgranskning av rektors arbete med
läraravlastande tjänster i grundskolan, årskurs
7–9 vid Ekillaskolan i Sigtuna kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av rektors arbete med läraravlastande tjänster i grundskolan, årskurs 7–9. Syftet är att granska i vilken utsträckning läraravlastande tjänster integreras och används på ett sådant sätt att lärare avlastas i sitt arbete för att i högre utsträckning kunna fokusera på undervisningsprocessen.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning kartlägger och analyserar rektor lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen?
2. I vilken utsträckning organiserar rektor arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen?
3. I vilken utsträckning följer rektor upp, utvärderar och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 utvalda skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Ekillaskolan med Sigtuna kommun som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen genomförde tre intervjuer via videolänk med Ekillaskolan den 22–23 oktober 2020. Intervjuerna genomfördes av utredarna Robert Sondell och Gunnel Olofsson. Intervjuer hölls med rektorn och en av de biträdande rektorerna, tre lärare, två socialpedagoger, en skolvärd och en IT-helper.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Kastanjeskolan i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: Rektors arbete med att kartlägga och analysera lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

Rektorn kartlägger och analyserar *i hög utsträckning* lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

Bedömningsområde 2: Rektors organisering av arbetet på skolan för att läraravlastande tjänster ska bidra till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

Rektorn organiserar *i hög utsträckning* arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

Bedömningsområde 3: Rektors arbete med att följa upp, utvärdera och analysera om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte.

Rektorn följer upp, utvärderar och analyserar *i flera delar* om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte.

Skolinspektionens bedömningar

Rektors arbete med att kartlägga och analysera lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn kartlägger och analyserar lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. I detta ingår arbetet att kartlägga och analysera lärarnas arbetsuppgifter och deras arbetssituation.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn på Ekillaskolan i *hög utsträckning* kartlägger och analyserar lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Granskningen visar att rektorn och de biträdande rektorerna kartlägger lärarnas behov av avlastning som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Lärarnas arbetssituation är en av flera faktorer som rektorn och de biträdande rektorerna tillsammans analyserar ur ett helhetsperspektiv. Detta har bland annat resulterat i en satsning på ett socialt team bestående av bland annat socialpedagoger och skolvårdar som med sina kompetenser kompletterar och avlastar övrig personal på skolan.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Motivering

Rektorn kartlägger på ett systematiskt sätt lärarnas arbetssituation

Granskningen visar att rektorn genom medarbetarsamtal med samtlig personal, medarbetarundersökningar och regelbundna möten tillsammans med arbetslagens verksamhetsledare kartlägger samtliga lärares arbetssituation och eventuella behov av avlastning eller stöd i sitt arbete. Lärarna berättar att rektorn varje höst genomför en medarbetarundersökning vilken fungerar som en temperaturmätare för hur det står till i verksamheten samt att all personal har regelbundna medarbetarsamtal där deras arbetsuppgifter och arbetssituation följs upp och diskuteras på individnivå. Varje vecka genomförs också arbetslagsmöten där lärarnas arbetssituation diskuteras. Arbetslagens verksamhetsledare rapporterar sedan om slutsatserna av arbetslagens diskussioner till skolledningen.

Vidare visar granskningen att andra faktorer såsom tjänstefördelning, studieresultat, elevers närvaro, stöd till elever och andra parametrar också bildar underlag som används av rektorn i hens kartläggning av lärarnas arbetssituation. Rektorn uttrycker att det tillsammans bildar en helhet inom ramen för skolans

systematiska kvalitetsarbete. Enligt lärarna så har arbetet med att skapa trygghet och studiero varit områden där det framkommit behov av ökat stöd för både elever och lärare. Exempelvis uppger lärarna att skolan under förra läsåret tog emot många nya elever och att det var svårt att nå fram till elever som man inte har en relation till vilket i sin tur skapade röriga situationer i korridorerna.

Rektorn analyserar lärarnas behov av avlastning och tar ställning till vilka uppgifter som kan utföras av annan personal

Granskningen visar att rektorn utifrån den uppföljning som beskrivits ovan analyserat lärarnas behov av avlastning så att de ska kunna fokusera mer på undervisningsprocessen. Rektorns analys från föregående läsårs kartläggning visar att det fanns behov av att stärka arbetet med sociala frågor såsom värdegrundsarbete, trygghet och studiero både med ökad kompetens och tid för att arbeta med dessa områden. Vidare framgår det att rektorn i sin analys tagit ställning till vilken kompetens som krävs för de läraravlastande tjänsterna. Rektorn fattade därför beslut om att inför läsåret 20/21 utöka antalet socialpedagogtjänster samtidigt som huvudmannen fattade beslut om att tillsätta ytterligare en skolvärd på Ekillaskolan som en del av ett utökat socialt team. Det sociala teamets arbetsuppgifter inbegriper bland annat aktiviteter för att skapa trygghet, trivsel och studiero. Rektorn uttrycker att dessa arbetsuppgifter också ingår i lärarnas uppdrag men att arbetet nu kan utföras med högre kvalitet då den läraravlastande personalen har tid att hjälpa eleverna på ett annat sätt vilket i förlängningen avlastar lärarna. Rektorn poängterar i intervjun att det handlar om att se skolans verksamhet som en helhet där personal med olika kompetens kompletterar varandra snarare än att dela upp lärare och läraravlastande personal i två olika spår.

Vidare framgår det också att rektorn valt att inte omfördela arbetsuppgifter såsom mentorskap eller rastvärd från lärarna då deras möjligheter att skapa relationer med eleverna är viktig. Dessa delar anser rektorn ingår i läraruppdraget men övriga kompetenser som arbetar på skolan ska bidra till att kvalitén i verksamheten ökar då de har tid att arbeta med sociala frågor på ett annat sätt än vad lärarna har.

Rektors organisering av arbetet på skolan för att läraravlastande tjänster ska bidra till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn organiserar arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. I detta arbete ingår att se till att de läraravlastande tjänsterna är anpassade till skolans arbetsorganisation och att det finns ett tydligt syfte med vad den läraravlastande personalen ska bidra till. Det finns arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen som är väl kända på skolan. Arbetet organiseras så att den läraravlastande personalens stöd till lärare

blir så effektivt som möjligt och att den inte blir en belastning för lärarna. I detta arbete ingår att se till att den läraravlastande personalen har rätt kompetens för att klara av sina arbetsuppgifter enligt tilldelad arbetsbeskrivning.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn på Ekillaskolan *i hög utsträckning* organiserar arbetet så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Granskningen visar att det finns tydliga syften och arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen som i de flesta fall är väl förankrade hos övrig personal. Skolledningen har genom både muntlig och skriftlig kommunikation tydliggjort de olika rollerna och hur de förhåller sig till varandra. Rektorn har dessutom god insikt i vilken kompetens som krävs för att de läraravlastande tjänsterna ska bidra till sitt syfte och har också rekryterat personal med den typen av utbildning och erfarenhet. Vidare har rektorn också sett till att det finns en organisation så att den läraravlastande personalen får ledning och stöd i sitt arbete.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Motivering

Skolan har ett tydligt syfte med den läraravlastande personalen och deras arbetsbeskrivningar tydliggör hur rollerna förhåller sig till varandra

Granskningen visar att syftet med skolans läraravlastande tjänster är att öka kvalitén på hela skolans verksamhet genom att personal med rätt kompetens och utbildning utför de arbetsuppgifter som de är bäst lämpade för. Rektorn menar att grunden på skolan är att undervisningen är central och den ska genomföras av lärare. Den läraravlastande personalen ska hjälpa till så att undervisningen kan genomföras med så god kvalitet som möjligt. Skolans IT-helper säkerställer förutsättningar för undervisningen såsom funktionen hos all IT-utrustning samt att hen ansvarar för inköp av läromedel och annat material. Skolvärdarnas och socialpedagogernas arbete inbegriper bland annat främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kring trygghet, trivsel och kränkande behandling samt samverkan med vårdnadshavare.

I intervjuerna framgår det att skolledningen på senare tid arbetat mycket med att tydliggöra arbetsbeskrivningar och hur de olika rollernas uppdrag ser ut. På skolan finns ett rutindokument kallat "A-Ö" där uppdragsbeskrivningar finns för alla personalkategorier. Alla respondenter uppger i intervjuerna att den läraravlastande personalens uppdragsbeskrivningar i det stora hela är tydliga även om socialpedagogernas uppdrag till viss del fortfarande formas och utvecklas då den nuvarande organisationen är ny för läsåret. Rektorn beskriver att skolledningen

tillsammans med personalen arbetat med olika "Case" när skolan infört en förtydligad åtgärdstrappa, bland annat i syfte att tydliggöra vem som gör vad i olika situationer. Exempelvis har casen handlat om gränsdragningar mellan sociala teamet och mentorernas uppdrag. Samtidigt uppger rektorn att hen ser behov av att fortsätta arbeta med att ytterligare tydliggöra vem som ansvarar för vad så att det åtgärdande arbetet kan komma igång snabbare. I intervju med läraravlastande personal ges också exempel på att skolledningen genom ett informationsblad kallat "Veckonytt" informerat all personal om det sociala teamets arbete.

Rektorn ser till att den läraravlastande personalen har rätt kompetens och att de ges stöd i sitt arbete

Granskningen visar att skolledningen arbetat aktivt för att rekrytera personal med utbildning och erfarenheter som är relevanta för arbetsuppgifterna samt att tidigare anställd personal används för sådana arbetsuppgifter att deras erfarenheter och kompetenser kommer till nytta för verksamheten. Av intervjuer och inskickad dokumentation i form av platsannonser framgår det att rektorn gjort tydliga ställningstaganden av vilken kompetens som efterfrågats för arbetet på skolan. Exempelvis framgår det att rektorn efterfrågat relevant utbildning, god kunskap om skolans styrdokument och uppdraget att arbeta med normer och värden samt erfarenhet av strukturerade samtal med ungdomar och vårdnadshavare. I granskningen framgår det vidare att skolledningen skapat tydliga strukturer för att den läraravlastande personalen ska kunna få stöd i sitt arbete. IT-hjälperna deltar varje vecka i så kallade expeditionsmöten tillsammans med en av de biträdande rektorerna och andra viktiga funktioner såsom vaktmästare och IT-ansvarig. Det sociala teamet har strukturerade möten varje vecka som leds av rektorn. I det sociala teamet ingår förutom skolvärdar och socialpedagoger också kurator, skolsköterska och skolans studie- och yrkesvägledare. Socialpedagogerna har också ett kommungemensamt nätverk samt en regelbunden kontakt med kommunens elevombud. I intervju med den läraravlastande personalen berättar de att de är väldigt nöjda med de stödstrukturer som finns på skolan och att det nära samarbetet kollegor emellan också fungerar som ett bra stöd i arbetet.

Granskningen visar att rektorn löpande säkerställer att den läraravlastande personalen har den kompetens som krävs för uppdraget och erbjuder kompetensutveckling. Exempelvis framkommer det i intervjuer med läraravlastande personal att de fått en god introduktion innan terminsstart av skolans organisation och styrning samt det arbete de förväntas utföra. Vidare framkommer det att personalen ges fortbildning löpande utifrån behov. Exempelvis har personal som ingår i det sociala teamet fortbildats i ett stödprogram för våldsprevention. Den läraravlastande personalen har även genomgått fortbildning inom andra viktiga områden som de behöver ha kunskap om, exempelvis kring hedersrelaterat våld och förtryck. Intervjuer med rektor och lärare framgår det att den läraravlastande personalen bedöms ha en hög kompetens för sina uppdrag.

Rektors arbete med att följa rektor upp, utvärdera och analysera om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn följer upp och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte. I detta arbete ingår att följa upp vilka arbetsuppgifter som utförs av läraravlastande personal och analysera om de bidrar till att lärare avlastas så att de kan ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Uppföljningen sker i kontinuerlig dialog med lärarna.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn på Ekillaskolan i flera delar följer upp, utvärderar och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte. Granskningen visar att rektorn regelbundet följer upp vilka arbetsuppgifter som den läraravlastande personalen utför och hur de bidrar till sitt syfte inom skolans organisation. Vidare visar granskningen att rektorn i samband med medarbetarsamtalen för dialoger med lärarna om hur de läraravlastande tjänsterna bidrar till arbetet på skolan. Då nuvarande organisation med utökade resurser till läraravlastande tjänster är ny för läsåret har rektorn ännu inte fullt ut hunnit analysera effekterna av den nya organiseringen av de läraravlastande tjänsterna och bedöma om den uppfyller sitt syfte. Dock uppger rektorn att det finns en planering för hur en uppföljning och tillhörande analys ska genomföras under innevarande termin. Skolinspektionen förutsätter att rektorn kontinuerligt genomför sådana uppföljningar och analyser.

Motivering

Rektorn följer systematiskt upp vilka arbetsuppgifter som den läraravlastande personalen utför och analyserar vilka effekter det får

Granskningen visar att rektorn och de biträdande rektorerna genom sina veckovisa möten följer upp och har en god kännedom om vilka arbetsuppgifter som personalen utför. Mötena med det sociala teamet respektive expeditionsmötena ger också skolledningen möjlighet att förändra innehållet om behov skulle identifieras. Exempelvis har IT-helpers arbetsuppgifter förändrats över tid utifrån att behoven och utrustningen förändrats. Lärarna uttrycker dessutom i intervjun att de tillsammans med rektorn för en dialog under medarbetarsamtalen kring hur skolans satsningar på socialpedagoger och skolvärdar fungerar avlastande för lärarna. Rektorn berättar att skolledningen ofta använder enkäter eller andra frågeformulär för att kartlägga personalens uppfattningar om hur arbetet fortlöper på skolan. Vid granskningstillfället har en medarbetarundersökning genomförts och utifrån denna kommer fördjupade frågeställningar och analyser att genomföras för

att följa upp hur organisationen utvecklas och vilka effekter det får. Rektorn berättar vidare att det inte bara handlar om att följa upp vilka effekter arbetet får för lärarnas avlastning utan huruvida det bidrar till att allt arbete och alla roller blir tydliggjorda. I slutänden ska det bli bättre för eleverna och hela skolans arbete ska bli en helhet.

Av granskningen framgår att rektorn ännu inte fullt ut hunnit analysera av effekterna av införandet av det sociala teamet och bedöma om det uppfyller sitt syfte. Även om flertalet av skolans läraravlastande tjänster är nya för läsåret och organisationen kring det sociala teamet på många sätt är ny så uttrycker både rektor och lärare att de upplever att de läraravlastande tjänsterna på många sätt bidrar till sitt syfte. Rektorn uppger att även om de vid granskningstillfället inte hunnit genomföra en systematisk utvärdering av den nya organisationen så har skolledningen fått signaler om att de läraravlastande tjänsterna bidragit till en mycket finare stämning på skolan och att det är mycket lugnare i korridorerna. Stressen hos både elever och lärare har också minskat samtidigt som lärarna har kunnat fokusera på undervisningen på ett bättre sätt. Rektorn har också reflekterat över att det inte längre är lika vanligt att lärare signalerar om att det finns arbetsuppgifter som de inte hinner med. Lärarna bekräftar rektorns uppgifter om att stressen minskat och att de därmed fått en ökad arbetsglädje. Enligt lärarna har det också medfört att lärarna kunnat ägna mer tid åt att planera och differentiera undervisningen. Lärarna lyfter också fram vikten av IT-helpers arbete och hur mycket det avlastar lärarna. De berättar att funktionen funnits under lång tid och att de inte alltid reflekterar över hur värdefull den är för deras möjligheter att utföra ett bra arbete.

Skolinspektionen vill i sammanhanget betona vikten av att rektorn också i det fortsatta arbetet genomför en systematisk uppföljning och analys över hur de läraravlastande tjänsterna bidrar till sitt syfte. När nya yrkeskategorier införlivas i skolans organisation samtidigt som arbetsuppgifter fördelas och utförs på ett annat sätt än tidigare så är det särskilt viktigt att rektorn genomför en sådan utvärdering. Detta för att se om de läraravlastande tjänsterna bidrar till att förbättra lärarnas arbetssituation och hur det påverkar deras förutsättningar att fokusera på undervisningsprocessen.

På Skolinspektionens vägnar

X Stina Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Stina Johansson

X Robert Sondell

Föredragande

Signerat av: Robert Sondell

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Robert Östberg och Gunnel Olofsson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/rektors-arbete-med-lararavlastande-tjanster-i-grundskolan-arskurs-7-9/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Ekillaskolan är belägen i Märsta, Sigtuna kommun och innefattar grundskolans årskurser 7-9 med en kompetensenhet samt förberedelseklass. Ekillaskolan har cirka 440 elever. Vid skolan arbetar 37 lärare varav 30 är legitimerade och behöriga för sina undervisningsämnen. Ekillaskolan har enligt rektorn ett antal personal som kan betecknas som läraravlastande, fördelat enligt följande;

Två skolvärddar som bland annat arbetar med att stötta i korridorer och kring raster, förebygga och utreda kränkningar samt att ansvara för skolans café.

Två socialpedagoger som arbetar främjande, förebyggande och åtgärdande med elever på grupp- och individnivå genom bland annat samtal och stödjande arbete i klassrummen. Socialpedagogerna bildar tillsammans med skolvärddar, kurator, skolsköterska och rektor ett socialt team vilka gemensamt arbetar för att öka trygghet, trivsel och studiero på skolan.

En IT-helper och en IT-pedagog som stödjer och utvecklar det digitala lärandet på skolan samt säkerställer att alla digitala hjälpmedel fungerar som det ska. IT-hjälperna ansvarar även för skolans inköp av material och läromedel.

I detta beslut utgör ovannämnda tjänster underlag för Skolinspektionens bedömning av hur rektorn arbetar med läraravlastande tjänster och benämns som läraravlastande personal.

I övrigt uppger även rektorn att skolans elevassistenter, studie- och yrkesvägledare samt den utökade skolledningen bestående av en rektor och två biträdande rektorer fungerar som en avlastning för lärare.

Det övergripande syftet med skolans läraravlastande tjänster menar rektorn är att öka kvalitén på hela skolans verksamhet genom att personal med rätt kompetens och utbildning utför de arbetsuppgifter som de är bäst lämpade för.

Bilaga 2: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

Författningsstöd

2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen och Lgr avsnitt 2.8 rektorns ansvar

Bedömningsområde 2

Författningsstöd

1 kap. 5 § 1-2 st. skollagen, 2 kap. 9-10 §§ skollagen, 2.kap. 34 § skollagen och Lgr avsnitt 2.1 Normer och värden samt 2.8 rektorns ansvar

Bedömningsområde 3

Författningsstöd

2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen och Lgr avsnitt 2.8 rektorns ansvar